MEMORIAM

IOANNIS AVGVSTI ERNESTII

D. XIII. SEPT. HOR. IX.

SOLEMNI ORATIONE

IN AVDITORIO IVRISCONSVLTORVM

ILLVSTRIS IVRISCONSVLTORVM ORDINIS
CONCESSV

CELEBRANDAM

INDICIT

GODOFREDVS HERMANNVS
ORD. PHILOS. H. T. DECANVS

De Aeschyli Heliadibus

LIPSIAE
LITTERIS STARITZII, TYPOGR. VNIVERS.

1826

Heliades fabula fuit Aeschyli, cuius quae compositio fuerit neque a veteribus traditum est, nec quae perpauca eius fragmenta habemus sobrie iudicanti aperiunt. Solis filias obitum fratris Phaethontis lugentes ad amnem Eridanum, in quem ille praeceps ruisse ferebatur, in arbores succinum stillantes ab Iove sive miserto, seu quod equos iniussu patris iunxissent, mutatas esse, communis veterum fuit opinio. Ex his facile coniici potest, Phaethontis temeritatem luctumque sororum argumentum fuisse illius tragoediae. Eamdem rem in fabula cui a Phaethonte nomen fecit, tractavit Euripides. Quae caussa fuerit Aeschylo, ut hoc sibi argumentum explicandum sumeret, ego non quaeram. Quaesivit nuper F. G. Welckerus, qui quum aliarum Aeschyli fabularum, tum huius quoque compositionem exponere studuit in libro quem scripsit de Prometheis Aeschyli p. 574. Is forsitan tempora aliquam opportunitatem praebuisse coniicit; forsitan mercatores Massilienses, dum Syracusis versabatur Aeschylus, electrum illuc advexisse; forsitan Hieronem cum Massiliensibus, ut hostibus Carthaginiensium, aliquid habuisse necessitudinis, ut poeta commendare istius commercii commoda potuerit. Placent sibi hodie viri docti in eiusmodi coniecturis, idque vitam veterum intueri appellant. Qui vereor ne nimis in longinquum intendenda oculorum acie non cernant quod ante pedes est, poetam poetam fuisse, qui

id sibi negoti crederet solum dari,
populo ut placerent quas fecisset fabulas.

Satius erit credo, fragmenta fabulae considerare.

Ac nescio an ipsum tragoediae initium servatum sit ab scholiasta Sophoclis ad Oed. Col. 1248. *τὰ ἀπὸ τῶν ὀρῶν φησὶ τῶν προςαγορευομένων Ῥιπῶν. τινὲς δὲ οὕτω καλοῦσι, Ῥιπαῖα ὄρη. λέγει δὲ αὐτὰ ἐννύχια διὰ τὸ πρὸς τῇ δύσει κεῖσθαι. μέμνηται δὲ Ἀλκμάν, λέγων οὕτω· Ῥίπας ὄρος ἔνθεον ὕλαι νυκτὸς μελαίνας στέρνων· καὶ ἐν Ἡλιάσιν Αἰσχύλος·*

Ῥῖπαι μὲν δὴ πατρός.

Alcmanis testimonium, quod in Welckeri collectione fragmentorum legitur p. 80. corruptum esse, et numeri, qui nulli sunt, et duae ineptae voces *ἔνθεον ὕλαι* docent. Sensus tale quid requirere videtur: *Ῥίπας ὄρος, ἔνθ' ἀντολαὶ Νυκτὸς μελαίνας στέρνων.* Compara Sophoclis Orithyiae fragmentum apud Strabonem VII. p. 295. (452) quod Brunckio est incertorum XCIII. Sed hoc obiter. Aeschyli verba ita sunt comparata, ut chori esse videantur, in exordio fabulae locum in quem advenerit describentis. Sed is chorus num ex Heliadibus constabat, an ex aliis? Vtcumque de hac re statuas, haud facile invenias, quo pacto qui hic pater vocatur, Sol possit intelligi. Itaque aut Oceanum dici putabimus, ut si huiusmodi quid scriptum fuit, *Ῥῖπαι μὲν δὴ πατρὸς Ὠκεανοῦ γείτονες αὗται,* aut Iovem, ut, *Ῥῖπαι μὲν δὴ πατρὸς αἵδε Διὸς χειμωνοτόκοι.*

Quibus in oris sitos esse montes illos putaverit Aeschylus, ex his cognoscimus, quae Plinius H. N. XXXVII. 11. scribit: *Phaethontis fulmine icti sorores, fletu mutatas in arbores populos, lacrimis electrum omnibus annis fundere iuxta Eridanum amnem, quem Padum vocamus, et electrum appellatum, quoniam sol vocitatus sit ἠλέκτωρ, plurimi poetae di-*

xere, primique, ut arbitror, Aeschylus, Philoxenus, Nicander, Euripides, Satyrus. Quod esse falsum, Italiae testimonio patet. Diligentiores eorum Electridas insulas in mari Adriatico esse dixerunt, ad quas dilaberetur Padus. Qua appellatione nullas umquam ibi fuisse certum est, nec vero ullas ibi appositas esse, in quas quidquam cursu Padi devehi possit. Nam quod Aeschylus in Iberia, hoc est in Hispania, Eridanum esse dixit, eumdemque appellari Rhodanum; Euripides rursus et Apollonius in Adriatico littore confluere Rhodanum et Padum, faciliorem veniam facit ignorati succini in tanta orbis ignorantia. Idem fere testatur Appuleius de orthographia ab Ang. Maio editus p. 135. *Eridanus citra diphthongum, fluvius Atticae, nec non Thessaliae. Est item Italiae, qui et Padus: item Hiberiae, auctoribus Aeschylo, Pausania, Euphorione minore.* Patet ex his, Eridanum ab Aeschylo Iberiae fluvium, qui alio nomine Rhodanus vocaretur, esse dictum. Longissimum enim tractum terrarum Iberiae appellatio complectebatur: de qua re, ne Cluverium commemorem in Germania antiqua I. 2. disseruit Vkertus in descriptione orbis antiqui T. II. P. I. p. 248. Certius quid inveniri posse ratus est Welckerus, qui p. 569. s. quoniam ad Pirenaeos montes sita fuerit Rhoda, quam conditam ab Rhodiis postea Massilienses tenuerunt, hoc Rhodae nomine effici contendit, Heliades Aeschyli ad Rhodanum lugere fingi: nam scholiastam Homeri ad Odyss. ρ. 208. qui se fabulam istam e tragicis referre dicat, matrem Phaethontis triumque Heliadum, Lampetiae, Aeglae, et Phaethusae, Rhodam vocare: cui quum apud Euripidem aliud nomen sit, ex Aeschylo scholiastam quae narrat retulisse. Haec mihi quidem ad eum modum videntur disputata esse, quo hodie multi in hoc genere litterarum multa et sibi et aliis persuadent.

Sumunt enim pro veris, quae non apertum est falsa esse, eaque sic inter ipsa coniungunt, ut, si vera sint quae sunt intermedia, probabiliter cohaerere videantur: illa ipsa vero intermedia, quae, quod fundamenta sunt totius disputationis, vel maxime demonstrari oportebat, omittunt vel etiam callide declinant. Id facile intelligi potest, si ordine singula consideramus. Ac Welckerus ita videtur ratiocinatus esse: scholiastes iste, quoniam auctoribus tragicis fabulam refert, discedit autem in matris Heliadum nomine ab Euripide, Aeschylum est sequutus; quumque mulierem istam Rhodam appellet, quod nomen est oppidi ad Pirenaeos montes, ad Rhodanum collocavit Aeschylus Heliades, non ad Padum. At primo non adeo certum esse, ex tragicis petiisse scholiastam quae de Heliadibus narrat, ipsa eius verba declarant. Sic autem scribit: *Ἥλιος Ῥόδῃ μιχθεὶς τῇ Ἀσωποῦ, παῖδας ἴσχει Φαέθοντα καὶ Λαμπετίην καὶ Αἴγλην καὶ Φαέθουσαν· ἀνδρωθεὶς δὲ ὁ Φαέθων, ἤρετο τὴν μητέρα τίνος εἴη πατρός. πυθόμενος δὲ ὡς Ἡλίου, παρεγένετο ἐπὶ τὰς τοῦ πατρὸς ἀνατολάς. γνωρισθεὶς δὲ τούτῳ, ἐδεῖτο τοῦ πατρὸς ἐπ' ὀλίγον αὐτῷ συγχωρῆσαι τὸ ἅρμα καὶ τοὺς ῥυτῆρας, ὅπως κατοπτεύσειε τὸν κόσμον. ὁ δὲ Ἥλιος ἀκούσας, παραυτὰ μὲν ἀντέλεγεν, εἰδὼς ἃ πείσεται. σφόδρα δὲ αὐτῷ ἐγκειμένῳ συγχωρεῖ, διδάξας ὅ τι τὸ μεταίχμιον. ἐπιβὰς δὲ ἐκεῖνος τοῦ ἅρματος, ἀτάκτως ἤλαυνεν, ὥστε πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς φρύγειν. καταπεσόντος δὲ αὐτοῦ μετὰ τῆς θείας φλογὸς ἐπὶ τὸν Ἠριδανὸν ποταμὸν καὶ φθαρέντος, αἱ ἀδελφαὶ παραγενόμεναι κατὰ τὸν τόπον τοῦ Κελτικοῦ πελάγους ἐθρήνουν ἡμέρας ἀδιαλείπτως καὶ νύκτας. ὅθεν κατελεήσας ὁ Ζεὺς ταύταις ἀνάμνησιν ἐνεποίησε τῶν κακῶν, μεταμορφῶν αὐτὰς εἰς αἰγείρους, αἵπερ εἰσὶ δένδρα. λέγεται δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἀπογεννᾶσθαι τὸν ἤλεκτρον, τῆς ἀρχαίας οἰμωγῆς ἀπυδακρυόντων τοῦτον καρπὸν τῶν δένδρων. ἡ δὲ ἱστορία παρὰ τοῖς τραγικοῖς.* Correxi, quae corrupta vide-

bantur. Quid vero ex his colligi potest? Nihil profecto aliud, quam quod dicit scholiastes, fabulam illam a tragicis esse tractatam. Quorum quum alius eam alio modo, ut credi par est, composuerit, potuit quidem scholiastes unum eorum sequi, potuit etiam Aeschylum, sed non minus potuit vel ea referre, in quibus omnes aut plerique consentirent, vel, ut solent scholiastae, ex aliquo haurire mythographo. Quare si matrem Heliadum Rhodam appellavit, hoc tantum sequitur, non accepisse eum hoc nomen ab Euripide; non sequitur, accepisse ab Aeschylo. Esto vero: dixerit eam Aeschylus Rhodam: numquid id ad removendas Heliades a Pado? Scilicet coniugem illam Solis ab oppido ad montes Pirenaeos sito Rhodam esse appellatam sumendum est. Concedamus hoc quoque, quamquam non est demonstratum. Quin si demonstratum esset, nihil proficeremus. Neque enim eo, quod ad montes Pirenaeos fuit illud oppidum, etiam hoc efficitur, Aeschylum ubi situm esset scivisse. Id ergo ante omnia erat ostendendum. At si de vero situ illius loci, in quo Heliades fratrem flevissent, ageretur, ne opus quidem esset oppido isto. Nam si Eridanum eumdem esse qui etiam Rhodanus vocaretur perhibuit Aeschylus, apertum est, quae ad Eridanum acta sunt, acta esse ad Rhodanum. Itaque minime effecit, ut mihi videtur, Welckerus, quod eum voluisse ex iis apparet, quae p. 571. dicit, ut a Pado ad montes Pirenaeos transferret Aeschyli Heliadum fata. Quin, ne Plinii verba quae supra posui commemorem, Aeschylo auctore Phaethontem in Eridanum, qui Padus sit, delapsum tradentis, fugisse videtur virum doctissimum quod infra afferam Heliadum fragmentum, in quo quum feminae Adrianae memorentur, non potest dubium esse, quin poeta locorum ignorantia Padum quoque cum

Eridano et Rhodano commiscuerit, tractumque illum, in quo is amnis esset, et Iberiam dixerit et Adrianam.

Sed videamus reliqua fragmenta. Athenaeus X. p. 424. D. τούτῳ ὅμοιόν ἐστι τὸ ἀνιαρέστερον καὶ τὸ ἐν Ἡλιάσιν Αἰσχύλου,

ἀφθονέστερον λίβα.

Sic Epitome. Vulgo ἀφθονέστερα. Eustathius ad Iliad. ι. p. 746, 45. (644, 38.) καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἀφθονέστερον. Idem plura eius formae vocabula ex illo Athenaei loco repetiit ad Od. β. p. 1441, 10. (89, 39.) Non erat opus ἀφθονεστέραν scribi, quod quibusdam placuit. Nam etiam in comparativis et superlativis masculina terminatio generi feminino adhibetur: de quo genere videndus Buttmannus in gr. Gr. I. p. 247. Aeschyli verba utrum, quod mihi veri similius videtur, ad uberes lacrimas Heliadum, an, quod Welckero p. 570. placet, ad succinum spectent, pro suo quisque statuat iudicio. Sed ille quod dicit, Casaubonum λίβα de Africo intellexisse, Schweighaeuserus fecit, non Casaubonus. Ipse autem quod censet Welckerus, poetam λίβα alludentem dixisse, quod λίβανον a λείβειν appellatam in mente haberet, nemo non indictum optet.

Splendidissimum Heliadum, sed idem corruptissimum fragmentum est, quod Athenaeus XI. p. 469. F. de poculo disserens, quo Sol per noctem ferri a poetis dictus est, attulit: καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἡλιάσιν· ἔνθ' ἐπὶ δυσμαῖς ἴσου πατρὸς Ἡφαιστοτευχὲς δέπας, ἐν τῷ διαβάλλων πολὺν οἴδματόεντα φέρει δρόμου πόρον, οὐδ' εἰς μελανίππου προφυγὼν ἱμερτᾶς νυκτὸς ἀμολγόν. Parum felicibus coniecturis haec tentata sunt a viris doctis, in iisque ab Erfurdtio in Horreo Regiomontano a. cIↃIↃcccxii. P. III. p. 466. quo loco monui, metra, quae quibusdam visa sunt anapaestica esse, aperte esse Ionica a minore. Scripturae varietas, quam mihi per G. Dindorfii liberalitatem licet auctiorem dare, haec est:

διαβάλλει MSS. A. atque codd. Florentinus, optimus ille, et Palatinus. Pro οὐδ' εἰς cod. Pal. οὐδεὶς. Florentinus οὐθεὶς. Pro vulgato ἱμερτᾶς, quod etiam in Palatino est, Florentinus ἱμερᾶς, MS. A. ἱερᾶς. Casauboni coniectura, ἔνθ' ἐπὶ δυσμαῖσι σοῦ πατρός, tam facilis est, ut nemini non debeat arridere. Quae si ad metrum non convenit, quis dubitet quin librarii communem formam pro poetica τεοῦ posuerint, rariore quidem apud tragicos, sed usurpata tamen, ut ab Aeschylo in Prometheo v. 162. in Septem ad Th. 107. ab Sophocle in Antigona 604. ab Euripide in Iphig. Aul. 1530. in Heraclidis 911. Quod si recte verba illa emendavit Casaubonus, consequitur, non posse verum esse, quod Welckerus, nomine credo fabulae adductus, pro indubitato habuit, chorum ex ipsis fuisse Heliadibus compositum. Sic enim ἡμετέρου dicendum erat. Sed, etsi probo emendationem Casauboni, tamen hoc argumento non utar, ne videar ex emendatione illa potius qui chorus fuerit, quam ex choro de emendatione iudicare. Ac non una caussa est, cur Welckero non assentiar. Primum enim quod ad nomen fabulae attinet, etsi permultae a choro appellatae sunt fabulae, tamen non esse id in omnibus factum, quarum nomina multitudinis significationem habent, vel in iis quae servatae sunt Aeschyli Septem ad Thebas et Heraclidae Euripidis testantur. Deinde quum in arbores populos mutatas ab Aeschylo perhiberi Heliades tradat Plinius, num obriguisse in orchestra chorum, obductasque cortice virgines ex frondibus cecinisse, succinum pro lacrimis fundentes, censebimus? an vero, secus quam constans usus postulabat, ante finem fabulae digresso choro, quem omnium postremum abire conveniebat, nuncium aliquem de mutatis in arbores formis retulisse? Denique num ipsas praedixisse credemus, quod in uno fragmentorum est, feminas Adrianas luctum suum esse imitatu-

ras, quod ab iis potius dici conveniebat, qui consolari Heliades vellent? Haec igitur quum sint incredibilia et pene portentosa, sic ego arbitror statuendum esse, chorum ex nymphis ad Padum, ac fortasse ex Oceanidibus, quoniam res in extremis ad occiduum solem oris acta credebatur, fuisse compositum. His addam, si constitisset chorus ex Heliadibus, certe Aeschylum septem Solis filias, ut Hyginus fecit fab. 154. numeraturum fuisse, quem numerum, ut Euripides Supplices suas, facilius poterat ad iustam chori magnitudinem augere, quam quas eum Welckerus propter illud ad Odysseam scholion tres numero introduxisse existimat. Omninoque quae Welckerus p. 496. de choris dicit, quorum tres primariae personae fuerint, multis sunt magnisque dubitationibus obnoxia, quum, ut hic ipse Heliadum chorus, non nisi coniecturis nitantur. Neque Euripides Hippol. v. 739. tres dixit: pravam enim scripturam *τριτάλαιναι*, quae metrici cuiuspiam inventum est, et meliores libri et scholiastae explicatio et ipsa numerorum insolentia vitii arguunt. Minus etiam Ovidius quidquam ad Aeschylum facit, qui quum sua undecumque colligeret, aliquid certe ex Euripide, si quis huius quae habemus Phaethontis fragmenta comparet, videtur profecisse. Sed redeo ad fragmentum, a quo profecta est haec disputatio. In eo id peropportunum est emendaturo, quod de metri genere, qui harum rerum aliquem usum habet, non potest dubius haerere. Neque vero quem sensum esse verborum oporteat obscurum est, praesertim consideranti simillimum Stesichori locum, quem cum Aeschyleo coniunxit Athenaeus: *Ἀέλιος δ' Ὑπεριονίδας δέπας ἐςκατέβαινε χρύσεον, ὄφρα δι' ὠκεανοῖο περάσας ἀφίκοιθ' ἱερᾶς ποτὶ βένθεα νυκτὸς ἐρεμνᾶς, ποτὶ ματέρα κουριδίαν τ' ἄλοχον παῖδάς τε φίλους.* Ita ergo scribendum puto:

ἔνθ᾽
ἐπὶ δυσμαῖσι τεοῦ
πατρὸς Ἡφαιστοτυκὲς
δέπας, ἐν τῷ διαβάλλει
πολὺν οἰδματόεντ᾽ ἀμφίδρομον
πόρον, εἰς μελανίππου
προφυγὼν ἱερᾶς νυκτὸς ἀμολγόν.

Vix opus esse arbitror moneri, depravationem vocabuli *ἀμφίδρομον* caeteris vitiis originem dedisse. Nam quum semel *φέρει* scriptum esset, *διαβάλλει* mutatum est in *διαβάλλων*, et quoniam *δρόμον πόρον* ferri non poterat, alii *δρόμου πόρον*, alii *δρόμον πόρου* scripserunt, unde natum videtur *οὐδ᾽*. Id qui in *ὄρθ᾽* immutavit, Bothius, litteras correxit, sententiam reddidit languidam indignamque Aeschylo. *Ἀμολγὸς* quid significaret, novissime ostendere studuit Buttmannus in Lexilogo vol. II. p. 71. seqq. qui quod docet, summam ita caliginem noctis appellari, verissimum est: sed quam viam iniit, ut ad eam explicationem perveniret, vereor ne aliis non minus quam mihi argutius quaesita videatur. Atque ipse spero vir praestantissimus fatebitur, multo simpliciorem esse quae a me proposita fuerat eius nominis interpretatio, ut quidquid turbidum esset significaret. Sed fugerat eum locus ad quem id notavi Euripidis in secundo fragmentorum Phaethontis e cod. Claromontano erutorum v. 6. *οὐκ ἀμολγὸν ἐξομόρξετε, εἴ πού τίς ἐστιν αἵματος χαμαὶ πεσών;* Ac mansit haec vox in Germanica lingua, nisi quod, ut usus dominari solet, *molken* serum potius, quam quod residuum secreto sero ita dici debebat, appellamus. Nempe videtur proprie quod mulgendo expressum coagulatur spissum et pingue, ita dictum fuisse; inde autem translatum ad crassam caliginem. Caeterum quod ad illud poculum Solis attinet, neminem latere potest, ru-

tilantem caeli auroram, in quam occidens sol immergitur, a poetis eum aureo poculo esse comparatam, quo ille exceptus noctu per Oceanum ad ea loca deferretur, unde rursus esset oriturus. Itaque mireris viros doctos, I. H. Vossium in Epistolis mythologicis vol. II. p. 156. et C. O. Müllerum in Doriensibus vol. I. p. 425. de illo Solis itinere tamquam si in tabula describi possit disceptantes. Ipsos si interrogare liceret Stesichorum, Aeschylum, Mimnermum, nescire se faterentur, mirarique quod nos sciremus.

Grammaticus in Bekkeri Anecdotis p. 346, 9. *Ἀδριαναὶ γυναῖκες. Αἰσχύλος Ἡλιάσιν· Ἀδριαναί τε γυναῖκες τρόπον ἕξουσι γόων.* Erant haec, ut videtur, in eodem chori Ionico carmine hunc in modum scripta:

Ἀδριηναί τε γυναῖκες
τρόπον ἕξουσι γόων.

Veri simile est enim, Ionica, ut poetica forma, usum esse Aeschylum, quod fecit etiam Euripides in Hippol. v. 735. *ἀρθείην δ' ἐπὶ πόντιον κῦμα τᾶς Ἀδριηνᾶς ἀκτᾶς Ἠριδάνου θ' ὕδωρ, ἔνθα πορφύρεον σταλάσσουσ' εἰς οἶδμα πατρὸς τάλαιναι κόραι Φαέθοντος οἴκτῳ δακρύων τὰς ἠλεκτροφαεῖς αὐγάς.* Chorum illa apud Aeschylum dicere, ut consoletur deflentes fratris obitum Heliades, supra monui. Qui sit ille lugendi mos, quem servaturae sint feminae ad Padum; hi scriptores indicant. Polybius II. 16. *τἄλλα δὲ τὰ περὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἱστορούμενα, λέγω δὴ τὰ περὶ Φαέθοντα καὶ τὴν ἐκείνου πτῶσιν, ἔτι δὲ τὰ δάκρυα τῶν αἰγείρων, καὶ τοὺς μελανείμονας τοὺς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦντας, οὕς φασι τὰς ἐσθῆτας εἰσέτι νῦν φορεῖν τοιαύτας ἀπὸ τοῦ κατὰ Φαέθοντα πένθους, καὶ πᾶσαν δὴ τὴν τραγικὴν καὶ ταύτῃ προσεοικυῖαν ὕλην, ἐπὶ μὲν τοῦ παρόντος ὑπερθησόμεθα.* Scymnus v. 399. *διὸ καὶ τὰ πλήθη πάντα τῶν οἰκητόρων μελανειμο-*

νεῖν τε πενθικάς τ᾽ ἔχειν στολάς. Diodorus Siculus V. 23. *ἐπιχωριάζον δ᾽ ἐν ταῖς τῶν νέων τελευταῖς καὶ τὸ τούτων πένθος.* Commemoravit hos locos Welckerus p. 572. quod fecerat iam, qui plurima de Phaethontis fabula collegit, Phil. Cluverius in Italia antiqua I. 34.

Atque haec quidem sunt, quae diserte ex Heliadibus allata habemus Aeschyli fragmenta. Corrupto nomine *Ἑλλαδίῳ* apud Harpocrationem v. *μαλακίζομεν* Gatakerus in Miscell. p. 529. adduci se passus est, ut quae ibi leguntur Aeschyli verba *κεκμῆτε μαλακίων ποδί,* ex Heliadibus petita crederet. Gronovius Laium ab Harpocratione nominatum putabat. Mihi veri similius videtur, non fabulae nomen, sed ipsius poetae verbum in isto vocabulo latere. Versus, si ex tragoedia est, convenit in Philoctetam.

Sed alia sunt in incertarum fabularum fragmentis, quae probabilius referri ad Heliades possint. In his unum levissimo quidem, sed tamen aliquo indicio numerem, quippe et metro scriptum Ionico, ut potuerit in eodem carmine chori, cuius duo supra sunt fragmenta allata, locum habere, neque abhorrens ab re, quum longae viae mentionem contineat, sive quis eam Solis, sive paternum iter aemulantis Phaethontis, sive Heliadum fratris corpus quaerentium intelligere volet. Scholiastes ad Iliad. λ. 754. *οἱ δέ φασιν ἐκ πληροῦς σπιδέος, καὶ ἀποδιδόασι πολλοῦ καὶ μακροῦ. καὶ γὰρ Αἰσχύλος πολλάκις τὴν λέξιν οὕτως ἔχουσαν τίθησιν, ὅταν λέγῃ,*

σπίδιον μῆκος ὁδοῦ.

Etymol. M. p. 271, 17. *οἱ δέ φασι σπιδέος, πολλοῦ καὶ μακροῦ· καὶ γὰρ Αἰσχύλος πολλάκις οὕτως ἔχειν τὴν λέξιν τίθεται, οἷον, σπίδιον μῆκος ὁδοῦ.* Ex illis pluribus Aeschyli locis, quos hi dicunt grammatici, est is, cuius mentio exstat apud Eustathium

p. 882, 58. (834, 46.) *συνηγορεῖ δὲ τῇ τοῦ σπιδέος γραφῇ καὶ τὸ παρ' Αἰσχύλῳ σπίδιον πεδίον, ὅ ἐστι μακρὸν κατὰ τοὺς παλαιούς.*

Apte dici potuit in temeritatem Phaethontis, quod apud Stobaeum Serm. IV. 15. vel sine auctoris nomine, vel Chaeremoni tributum legitur:

οὐ χρὴ ποδώκη τὸν τρόπον λίαν φορεῖν·
σφαλεὶς γὰρ οὐδεὶς εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖ.

Mihi quidem haec Aeschyli esse videntur, cuius nomen in illo perturbatissimo Stobaei sermone verbis quae statim sequuntur appositum est, *ἦ βαρὺ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων.* Haec quidem non est Aeschylea oratio. Illos autem duos versus eo veri similius est ab Aeschylo esse scriptos, quod is amat quaecumque celeritate conspicua sunt *ποδώκη* vocare, ut in Sept. ad Th. 629. *ποδῶκες ὄμμα*, in Choeph. 574. *ποδώκει περιβαλὼν χαλκεύματι*, et in fragmentis, *τό τοι κακὸν ποδῶκες ἔρχεται βροτοῖς.*

Si, quae Sol Phaethonti currum conscendenti praecepta dedisset, relatum fuit in Aeschyli fabula, coniicias ei loco convenire, quod grammaticus in Bekkeri Anecdotis p. 372, 8. servavit:

ἄκουε τὰς ἐμὰς ἐπιστολάς,

ἀντὶ τοῦ τῶν ἐμῶν ἐπιστολῶν· οὕτως Αἰσχύλος. Est quidem hoc dictum eiusmodi, ut per se nullum de fabula, unde petitum sit, faciat indicium: sed quum non sit incredibile, Nonnum, quemadmodum Bacchas Euripidis multis in locis est imitatus, ita in Phaethontis rebus Aeschylum habuisse ante oculos, advertit mihi animum, quod apud illum Sol dicit XXXVIII. 267. *ἀλλὰ σὺ μὲν κλύε μῦθον· ἐγὼ δέ σε πάντα διδάξω.*

Ob similem caussam aliud Aeschyli fragmentum ex Heliadibus sumptum esse suspicor. Nam Aeschylum etiam Euripides saepius imitando expressit, qui quum in Hippolyto eo loco quem supra posui, cum Heliadibus mentionem coniungat Pleiadum, non inepte coniicias id eum Aeschyli exemplo fecisse. Verba Euripidis haec sunt v. 742. *Ἑσπερίδων δ' ἐπὶ μηλόσπορον ἀκτὰν ἀνύσαιμι τᾶν ἀοιδῶν, ἵν' ὁ ποντομέδων πορφυρέας λίμνας ναύταις οὐκ ἔθ' ὁδὸν νέμει, σεμνὸν τέρμονα κύρων οὐρανοῦ, τὸν Ἄτλας ἔχει, κρῆναί τ' ἀμβρόσιαι χέονται Ζηνὸς μελάθρων παρ' εὐναῖς, ἵν' ἁ βιόδωρος αὔξει ζαθέα χθὼν εὐδαιμονίαν ἐσθλοῖς.* Ita haec, nisi fallor, scribenda sunt. Aeschyli versus servavit Athenaeus XI. p. 491. A. *καὶ Αἰσχύλος δὲ, ἐκφανέστερον προςπαίζων τῷ ὀνόματι κατὰ τὴν ὁμοφωνίαν·*

αἱ δ' ἑπτ' Ἄτλαντος παῖδες ὠνομασμέναι
πατρὸς μέγιστον ἆθλον οὐρανοστεγῆ
κλαίεσκον, ἔνθα νυκτέρων φαντασμάτων
ἔχουσι μορφὰς ἄπτεροι Πελειάδες.

ἀπτέρους γὰρ αὐτὰς εἴρηκε διὰ τὴν πρὸς τὰς ὄρνεις ὁμωνυμίαν· Οὐρανοστεγῆ emendavit De la Porte du Theil, quum legeretur *οὐρανός τε γῆ.* Respicit hos versus etiam scholiastes ad Iliad. σ. 486. *τὰς δὲ Ἄτλαντος ἀτυχίας κλαιούσας αὐτὰς καταστερισθῆναί φησιν Αἰσχύλος.* Itaque ut in Prometheo Typhonis Atlantisque exempla commemorari videmus, ita non absurde suspicabimur, cum Heliadibus similem, ut illae, sortem nactas Pleiades fuisse comparatas. Ac, nisi fallor, ipsae haec dicebant, quo se ob nimium luctum purgarent.

Haec haqui, quae de Aeschyli Heliadibus dicerem. Agendum nunc id est, quod hanc nobis praefandi opportunitatem

fecit. Indicenda est enim oratio, qua die XIII. Septembris h. IX. memoriam Io. Aug. Ernestii, viri de litteris omnique eruditionem meritissimi, recolet Ern. Fr. Hoepfnerus, AA. LL. M. et Phil. D. cui id officium ab Ordine nostro impositum est. Is, sapiente Ernestii proposito exemplo, quum eos refutabit, qui in libris sacris solam grammaticam quam vocant interpretationem adhibendam censent, tum dicet adversus illos, qui se ad irrationalis doctrinae deliramenta, proprium ignorantiae atque inertiae perfugium, recipiunt. Ad eam orationem audiendam qua decet observantia invitamus RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM, PRINCIPES CELSISSIMOS, COMITES ILLVSTRISSIMOS, VTRIVSQVE REIPVBLICAE PROCERES GRAVISSIMOS, COMMILITONES GENEROSISSIMOS ET HVMANISSIMOS, speramusque eos hoc frequentius esse conventuros, quod quum orator is est, quem et ingenium et doctrina et vitae probitas maxime commendent, tum in Ernestio illae fuerunt virtutes coniunctae, quae aeternam conservari eius memoriam postulent. Nam si ea demum summa laus est doctorum, non tantum didicisse multa, sed discendo mentem animumque ad humanitatem veramque eruditionem excoluisse, itaque instructos publice privatimque monitis, exemplo, auctoritate, denique omni vita prodesse, haud facile nostra patrumque nostrorum memoria invenias, quem vel dum viveret illustriorem fuisse Ernestio, vel post obitum per eos quos formasset magis immortalem exstitisse dicas.

P. P. Domin. XVI. p. F. SS. Trinit. a. cIↃIↃcccxxvi.